

DOI 10.37491/UNZ.104.1
УДК 364.63-0552(477):341.231.14

Тетяна МЕДІНА¹

ОЦІНКА РЕАЛІЗАЦІЇ ПОЛОЖЕНЬ СТАМБУЛЬСЬКОЇ КОНВЕНЦІЇ² В УКРАЇНІ³

Вивчено стан імплементації положень Стамбульської конвенції в Україні, що є важливим етапом у протидії гендерно зумовленому та домашньому насильству. Дослідження базується на матеріалах фокус-груп, що охоплюють ключових учасників протидії насильству в Чернівецькій області. Проаналізовано рівень поінформованості серед суб'єктів взаємодії, залучених до профілактики та реагування на випадки насильства, включаючи соціальних працівників, поліцейських, представників релігійних громад і відповідальних у територіальних громадах. Визначено, що ратифікація Стамбульської конвенції сприяла підвищенню уваги до проблеми насильства та розвитку відповідної інфраструктури протидії насильству. Але загальний рівень обізнаності суб'єктів взаємодії щодо стандартів Конвенції залишається низьким, що ускладнює ефективну реалізацію її положень. Виявлено численні проблеми, серед яких: відсутність координації між суб'єктами взаємодії, невисокий рівень довіри постраждалих до поліції, брак програм по роботі з кривдниками, стереотипне сприйняття насильства в суспільстві, неукомплектованість кадри та їх плинність, низька ефективність захисних приписів.

¹ кандидатка соціологічних наук, доцентка, доцентка кафедри філософії та культурології, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича, medina.tetiana@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0003-2323-7513>.

² Тут і далі у тексті статті йдеться про Конвенцію Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульську конвенцію) [1], учинену в м. Стамбулі 11 травня 2011 р., яка набрала чинності 01 серпня 2014 р. Україною ратифіковано 20 червня 2022 р. з подальшим набранням чинності для України 01 листопада 2022 р.

³ За результатами фокус-групового дослідження, проведеного у Чернівецькій області (Україна).

Для покращення реалізації Стамбульської конвенції запропоновано залучити додаткові ресурси, підвищити мотивацію працівників, розробити програми професійного навчання. Важливим напрямом є залучення релігійних організацій до просвітницької роботи, ініціатив підтримки постраждалих і духовного супроводу, що сприятиме зміцненню суспільної підтримки й змін у ставленні до проблеми насильства. Окреслюються перспективи подальших досліджень у сфері аналізу виконання державних і регіональних планів дій, вивчення досвіду постраждалих та впливу міжнародних організацій на імплементацію Конвенції. Результати можуть бути використані для вдосконалення механізмів протидії насильству та формування нових підходів у соціальній і правовій практиці.

Ключові слова: протидія насильству, Стамбульська конвенція, суб'єкти взаємодії, постраждалі від насильства.

Серед Цілей сталого розвитку важливе місце посідає 5 ціль («Гендерна рівність»), виконання якої полягає в «забезпеченні гендерної рівності, розширенні прав і можливостей усіх жінок і дівчаток» [1]. Ліквідація всіх форм насильства щодо жінок і дівчаток у публічній і приватній сферах є складовою виконання цілі. Імплементацію Україною Конвенції Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами [2] можна оцінювати як дорожню карту, що держава зобов'язалася дотримуватися, розробляючи заходи для профілактики та захисту осіб, які пережили насильство. До переліку цих заходів включені зміни до законодавства; підвищення обізнаності щодо гендерно зумовленого насильства та прав жінок для руйнації стереотипів; створення і розвиток кризових центрів, гарячих ліній та інших послуг для підтримки постраждалих від насильства; підготовку фахівців соціальної сфери для роботи з постраждалими; розробку механізму взаємодії між суб'єктами надання допомоги постраждалим.

В Україні зроблено багато із зазначеного, водночас рівень поінформованості щодо положень Стамбульської конвенції серед фахівців, задіяних до профілактики та протидії насильству, є недостатнім. **Проблема** полягає в тому, що особи, відповідальні за виявлення і подальший супровід постраждалих від гендерно зумовленого насильства, недостатньо ознайомлені зі стандартами запобігання насильству та підтримки жінок, що містяться в Стамбульській конвенції. Особливо посилюється необхідність створення системи ефективного реагування на випадки насильства, включаючи розробку процедур і механізмів для забезпечення безпеки жертв та покарання винних осіб, в умовах повномасштабного вторгнення в Україну. Посилення механізму взаємодії між місцевими органами влади, працівниками соціальної сфери та працівниками правоохоронних органів сприятиме більш ефективній реалізації принципів Конвенції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема імплементації Стамбульської конвенції в Україні є предметом аналізу науковців, які здійснюють дослідження у сфері правової оцінки діяльності суб'єктів взаємодії. Наприклад, фахівці звертають увагу на недосконалість законодавства та правозастосування, обмеженість ресурсів та підготовки фахівців, необхідність подолання стереотипів щодо ролі чоловіків і жінок. Зауважимо, що більшість праць, спрямованих на аналіз зазначеної в назві проблеми, ґрунтується на аналізі статистичних даних, а також поглибленому аналізі відповідності національного законодавства міжнародним нормам.

У статті М. Корнієнка та А. Берендеева зроблено докладне дослідження заходів держави, спрямованих на боротьбу з насильством щодо жінок, та вказується на певні прогалини в цій сфері, що є свідченням недостатньо розробленого державного механізму надання допомоги таким особам [3].

На думку Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Дмитра Лубінця, виклики воєнного часу вплинули на якість імплементації Стамбульської конвенції [4]. Практика застосування спеціальних заходів протидії домашньому насильству свідчить про серйозні проблеми у сфері правозастосування.

Посилену увагу до вивчення проблем імплементації Стамбульської конвенції приділяють фахівці Аналітичного центру «ЮрФем». Наприклад, «Тіньовий звіт Асоціації жінок-юристок України «ЮрФем» про виконання Україною Конвенції Ради Європи про запобігання та боротьбу з насильством щодо жінок і домашнім насильством» (2023) ґрунтується на аналізі національного законодавства та зборі у відкритих джерелах (засоби публічної інформації, звіти міжнародних організацій, аналітичних центрів) інформації щодо проблем імплементації положень Стамбульської конвенції, наданих органів державної влади України та відповідях на запити «ЮрФем» до органів державної влади [5].

Дослідження, виконане Аналітичним центром «ЮрФем» на замовлення Женевського центру демократичного контролю за збройними силами (DCAF) (2024), містить ґрунтовний аналіз того, як розбудова системи реагування на гендерно зумовлене насильство в Україні впливає на ефективність реагування на випадки сексуального насильства, пов'язаного з конфліктом, зокрема в контексті повномасштабного вторгнення РФ [6].

Водночас дослідження проблем імплементації Стамбульської конвенції на регіональному рівні за допомогою соціологічних методів із залученням різних суб'єктів взаємодії не проводилось.

Метою статті є дослідження стану імплементації Стамбульської конвенції в Україні, ідентифікація основних викликів, аналіз досвіду реалізації положень Конвенції на регіональному рівні та визначення перспектив її ефективної реалізації.

Завданнями статті є аналіз рівня поінформованості ключових суб'єктів взаємодії щодо стандартів Стамбульської конвенції; виявлення

викликів у реалізації положень Конвенції, розробка рекомендацій для підвищення ефективності її реалізації та покращення координації між суб'єктами взаємодії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Соціологічне дослідження було проведене в межах проекту «Партнерство для захисту: об'єднання зусиль для імплементації Стамбульської конвенції», реалізованого ГО «Центр громадської активності «Синергія» (Чернівці) за підтримки Українського Жіночого Фонду.

Збір інформації відбувався за допомогою методу фокус-групового інтерв'ю, проведеного з представниками цільових аудиторій (соціальні працівники; поліцейські, задіяні до протидії насильству; представники релігійних громад області; представники територіальних громад, задіяних до протидії насильству) (див. табл. 1).

Таблиця 1

Перелік фокус-груп

№	Дата	К-сть учасників	Цільова група в Чернівецькій області
Фокус-група 1	26.06.2024	12	Провідні фахівці з соціальної роботи; Керівник служби по роботі з сім'ями, які виховують дітей, та молодь з інвалідністю; Психологи
Фокус-група 2	10.07.2024	9	Представники релігійних громад області
Фокус-група 3	11.07.2024	8	Поліцейські, задіяні до роботи з протидії насильству
Фокус-група 4	24.07.2024	7	Особи, відповідальні за протидію насильству в територіальних громадах

Спосіб залучення респондентів — звернення до відповідних департаментів Чернівецької обласної державної адміністрації/Чернівецької обласної військової адміністрації. Залучення до дослідження представників релігійних організацій відбувалось за допомогою звернення до ради церков Чернівецької області, яка функціонує при Чернівецькій ОДА/ОВА. Особливо висловлюю щире вдячність за можливість проведення дослідження Українському жіночому фонду.

Ратифікація Україною Стамбульської конвенції сприяла приверненню уваги до проблеми насильства в країні. На думку учасників дослідження, тривалий період ратифікації був пов'язаний з бажанням приховати наявну проблему, коли статистичні дані можуть показати країну з непривабливого боку (*«Мені здається, що це теж свого роду замовчування, щоб не показувати реальну картину»*) (респондентка 9, ФГ з соціальними працівниками) (тут і далі мовою оригіналу наводяться цитати учасників фокус-груп). У цілому ратифікація конвенції оцінюється учасниками дослідження схвально: ратифікація — *«... це вже великий плюс, бо раніше і чути ніхто не хотів про кривдників, постраждалих»* (респондентка 7, ФГ з соціальними працівниками).

Наслідки ратифікації конвенції для України полягають у розвитку інфраструктури, яка пов'язана з обслуговуванням осіб, що пережили насильство: *«Почали розвиватися сервіси, допомоги постраждалим, яких раніше і мови про це не було. Кризові кімнати, денні центри, притулки, гарячі лінії, кол-центри. Багато чого»* (респондентка 5, ФГ з соціальними працівниками). Позитивним моментом є розвиток взаємодії між суб'єктами, що здійснюють протидію насильству: *«... раніше її взагалі не було, тепер є»* (респондентка 5, ФГ з соціальними працівниками).

Важливо, щоб на місцях, орієнтованих на сервісне обслуговування осіб, які пережили насильство, були закріплені фахівці. Наприклад, у лікарнях соціальні працівники стикаються з проблемами, пов'язаними з відсутністю фахівців, підготовлених для роботи з особами, які пережили насильство.

Загальний рівень поінформованості учасників фокус-груп щодо основних положень Стамбульської конвенції невисокий — їхня самооцінка рівня обізнаності варіювалася в основному від 1 до 2 балів з 5 можливих. Додатковою проблемою є те, що внаслідок професійного вигорання плінність кадрів є високою, це вимагає постійного підвищення кваліфікації оновленого колективу соціальних служб.

Деякі представники релігійних організацій підкреслили, що їм бракує чіткого розуміння положень Конвенції, особливо в частині, що стосується гендерної рівності та визначення статі. *«... Але мені здається, що оця Стамбульська конвенція хвибує тим, що там немає чіткого визначення, що таке стать»* (респондент 1, ФГ з представниками релігійних організацій); *«... є такі речі, коли жінки з жінками одружуються, чоловіки з чоловіками одружуються. Чому ми маємо це визнавати?»* (респондент 8). Також серед учасників цієї фокус-групи лунала думка, що конвенція суперечить традиційним християнським цінностям та національному законодавству. Водночас вони зазначають, що практично не знайомі з її змістом.

Соціальні працівники засвідчують значне зростання звернень щодо домашнього насильства. Зростання рівня поінформованості щодо проблеми насильства зумовлює зростання кількості звернень стосовно насильства. Цього року *«... дуже багато заявників-дітей»* (респондентка 8, ФГ з соціальними працівниками). Цьому сприяють інформаційні кампанії в закладах освіти. На противагу цьому, серед вчителів дуже низький рівень поінформованості щодо проблеми насильства: *«... вони не розрізняють відмінностей між соціальною службою і службою у справах дітей»* (респондентка 4, ФГ з соціальними працівниками). Саме тому підвищення рівня поінформованості щодо Стамбульської конвенції серед педагогічних працівників має бути важливим напрямом програм з протидії насильству. Важливими інформаційними каналами щодо можливостей для протидії насильству є поліклініки, лікарні, транспорт, ЗМІ.

Учасники ФГ з поліцейськими спостерігають зростання кількості випадків насильства, спричинених впливом війни: *«... дуже багато чоловіків, які повертаються, мають порушення психіки. І це дуже впливає на взаємодію між чоловіком і жінкою, між чоловіком і дітьми, що він вже*

трошки по-іншому сприймає свою сім'ю» (респондент 7, ФГ з поліцейськими); «... Треба, щоб вона (дружина) була готова до цього нового чоловіка, який приходить (з війни). Багато сімей розпадаються через це або через насильство в сім'ї» (респондент 8, ФГ з поліцейськими); «... Чоловіки бояться вийти з будинків, з квартир, постійно живуть в одному приміщенні. Все падає на жіночі плечі, він не реалізується, в нього починає падати самооцінка. Він починає зловживати алкоголем. Тут ще жінка ця приходить, як може собі виходити, вільно себе почуває» (респондент 8, ФГ з поліцейськими).

Серед викликів, пов'язаних з роботою з постраждалими, найважливішими є такі:

— Жінки замовчують про факти насильства стосовно них. Вони не впевнені, що їм допоможуть, розчаровані в тому, що ситуацію можна змінити на краще.

— Проблемою є відсутність кризових кімнат для чоловіків. Варто створити хоча б один такий центр на Україну.

— Відсутні програми по роботі з кривдниками, соціальні працівники не мають важелів впливу на кривдника. Як мінімум — вони не можуть заходити до помешкання. За досвідом учасників дослідження, кривдники ніколи не отримують покарання за свої дії. Представники релігійних організацій також зазначили необхідність підготовки фахівців, які працюють з кривдниками: «Роботи з кривдником практично немає» (респондент 5, ФГ з представниками релігійних організацій).

— Проблемою є те, що жінки мають довести, що їх б'ють. Фінансова залежність осіб, які пережили насильство, поглиблює їхню залежність від кривдника.

— Звернення жінки до поліції часто має наслідком відправку кривдника до лав ЗСУ. Попри це, він продовжує чинити на постраждалу психологічний вплив навіть у цьому випадку.

— Соціальні працівники переживають постійні залякування з боку кривдників, неодноразово були покусані собаками, перебувають у ситуації фізичної небезпеки. Учасниці зазначили наявність професійного вигорання.

В Україні, на думку учасників фокус-груп, випадків насильства більше, ніж за кордоном. Це пов'язано також з тим, що люди менше поінформовані, куди звертатися. Жінки з цієї категорії вважають, що б'ють всіх, ситуація притаманна для всього українського суспільства: «Дея там шарпну, кину, що це нічого страшного тут немає. Він ж не б'є три рази в день, там раз у тиждень, два рази в тиждень. І це всі про це говорять, що їх б'ють» (респондентка 3, ФГ з соціальними працівниками). Поліцейські вважають, що проблема замовчується: «... в нас буде більше випадків, ніж в Європі. Просто у нас в більшості воно замовчується. У Європі якось більше викликають поліцію та якось про це говорять» (респондент 4, ФГ з поліцейськими).

Для осіб, які пережили насильство, притаманне нерозуміння, що таке психологічна допомога. Вони ототожнюють її лише з психіатричною. Учасниці фокус-групи зазначили, що діти також не розуміють функцій

шкільного психолога. Непоодинокі випадки, коли шкільний психолог не дотримується таємниці, внаслідок чого про випадки насильства знає вся школа. Це не сприяє формуванню довірливого ставлення до шкільних психологів.

Актуальною проблемою, з погляду учасниць фокус-групи, є недовіра жінок, які постраждали від насильства, до поліції. Для цього існує цілий комплекс причин, серед яких найважчою є негативний досвід взаємодії з поліцією: трапляються випадки, коли поліцейські несерйозно ставляться до заяв, звинувачуючи жертву або зводячи ситуацію до побутового конфлікту («сама винна», «спровокувала», «102 не таксі»); багато жінок стикаються з бездіяльністю або формальним підходом до розгляду їхніх заяв; жінки бояться, що після звернення до поліції кривдник буде діяти ще агресивніше, а поліція не забезпечить їхньої безпеки після подання заяви. На жаль, низький рівень засуджень або суворих покарань підриває віру в ефективність системи.

Представники релігійних організацій зауважили, що постраждалих відлякує процедура встановлення факту насильства: «... Вони її сприймають як приниження, як просто знуцання і так далі. Краще вона не буде звертатися і відчувати це все знову і знову, аніж ...» (респондент 6, ФГ з представниками релігійних організацій).

Без сумнівів, не менш важливим є страх втрати анонімності або стигматизації з боку суспільства, зокрема і побоювання щодо осуду з боку сім'ї, друзів, громади щодо того, що постраждала «вносить сміття з хати». Не відійшов у минуле й стереотип про те, що жінка сама винна в насильстві (неправильно себе поводи́ла, провокувала, мала неналежний зовнішній вигляд), а також що жінки мають терпіти насильство заради збереження сім'ї.

На думку поліцейських, ситуація пояснюється низьким рівнем обізнаності громадян про Стамбульську конвенцію та механізми захисту від насильства. Багато людей не знають, як діяти у випадку насильства, особливо у сільській місцевості: «Відсоток, напевно, один-два, до п'яти ...» (респондент 1, про загальний рівень поінформованості громадян, ФГ з поліцейськими). «Ну, вони, можливо, знають ті, що звертаються, що якимось покаранням може бути для винуватця, для кривдника ... Але обізнаність, я думаю, дуже маленька» (респондент 2, ФГ з поліцейськими).

«Часто буває, що вони бояться звернутися, бо вони не вірять в ефективність. А вже коли йдуть вже цим шляхом, то вони більше починають розуміти, що є до кого звернутися» (респондент 3, ФГ з поліцейськими). Більшість осіб, які зазнали насильства, не поінформовані, що від складання адміністративного протоколу і до рішення суду може пройти до трьох місяців: «... але в цей час люди кажуть, що поліція нічого не робить» (респондент 1, ФГ з поліцейськими).

Найбільше потребують інформації мешканці сільської місцевості: «Просто в місті є багато організацій і багато людей звертаються в одну, другу, в третю. А в селі, як правило, махнув рукою» (респондент 4, ФГ з поліцейськими).

На думку поліцейських, у громадян немає чіткого розуміння того, що є насильством: *«Деякі особи рахують, що це не тяжкий злочин, там... легкі тілесні ушкодження. ... Ну, дайте мені штраф, не кримінальну відповідальність»* (респондент 7, ФГ з поліцейськими). Цю думку підтримали і представники релігійних організацій: *«80% буковинців не вважають насильством, якщо я вдарила ось так, тобто якесь таке легке рукоприкладство, яке не асоціюється з фізичним насильством»* (респондент 6, ФГ з представниками релігійних організацій).

Під час проведення фокус-групового дослідження виявлене взаємне звинувачення соціальних працівників та поліцейських: на думку соціальних працівників, *«диспетчери, які працюють на 102, не навчені кваліфікувати випадки, де є домашнє насильство»* (респондент 1, ФГ з соціальними працівниками). З іншого боку, поліцейські звинувачують соціальних працівників *«... некомпетентність соціальних працівників або представників громади, які призначають на посади таких людей, які далі не орієнтуються в цій сфері»* (респондент 4, ФГ з поліцейськими).

Узагальнення результатів фокус-груп дозволило виявити, що особи, які пережили насильство, стикаються з численними проблемами, серед яких:

1. Фінансова нестабільність: фінансова залежність від кривдника часто стримує жінок від прийняття рішення про завершення сімейних/партнерських стосунків.

2. Психологічні проблеми: страх перед змінами і сумніви щодо того, що ситуація може покращитися, стають значними бар'єрами для постраждалих. Також важливим є психологічний тиск та відчуття провини, особливо якщо кривдник застосовує методи маніпуляції, такі як: вибачення і обіцянки виправитися.

«... Всі факти насильства відбувалися з дитинства. І так само вона шукає чоловіка такого, модель поведінки. Вона з дитинства знала, припустимо, як з татом себе поводити. І так само вона поводить себе з чоловіком. Розлучаються. Вона шукає на підсвідомому рівні такого» (респондент 2, ФГ з соціальними працівниками).

3. Правова незахищеність: постраждалі часто стикаються з проблемами у правовій сфері, зокрема з низькою ефективністю захисних приписів, які часто порушуються кривдниками.

«... покарання слабке за порушення термінового заборонного припису, і в більшості вони... Це як формальність більше, не виконуються» (респондент 6, ФГ з поліцейськими); *«Все продовжується до того часу, поки не порушать кримінальне провадження, за третій-четвертий раз»* (респондент 7, ФГ з поліцейськими).

«У нас цього немає нічого. Ніколи позбавлення не буває. Така побита, синя, я не знаю просто. Йому там зробили той припис, просто щоб не наближався до неї, ні штрафу, ні виправних робіт» (респондентка 12, ФГ з соціальними працівниками).

4. Відсутність підтримки від правоохоронних органів: багато випадків нехтування чи непрофесійного ставлення з боку поліції, яка може ігнорувати звернення або недостатньо реагувати на насильство.

«Жінки скаржаться на поліцію. Якщо 10 разів викликає за тиждень, ті починають казати: «сама винна», «спровокувала», «102 не таксі» (респондентка 8, ФГ з соціальними працівниками).

5. Соціальна ізоляція та стигматизація: багато жінок не звертаються по допомогу через страх соціальної ізоляції або стигматизації, особливо в громадах, де насильство в сім'ї може вважатися нормою.

«... І вони не хочуть... мало того, що з'валтовані, то ще й ганьби набратися. Боятися! Думають — а хто мені допоможе? Маю перед собою масу прикладів, де закінчилося нічим» (респондент 1, ФГ з представниками релігійних організацій).

6. Циклічність насильства: навіть після втечі від кривдника, багато жінок повертаються до них через різні причини, включаючи фінансову залежність, психологічну прив'язаність, або через тиск з боку кривдника.

«Уже на третій день жінка, яка була з жахливими побоями, вона дуже гарно починає спілкуватися з чоловіком. Модератор. Це такий синдром жертви? Всі. Так.» (ФГ з соціальними працівниками).

7. Відсутність достатньої медичної допомоги: часто бракує медичних центрів та спеціалізованих медичних послуг для постраждалих від домашнього насильства, що ускладнює отримання необхідної допомоги.

Висновки. Аналізуючи результати фокус-групового дослідження, можемо зробити кілька висновків щодо викликів у реалізації Стамбульської конвенції в Україні.

Положення Стамбульської конвенції та українського законодавства щодо домашнього насильства багато в чому дублюються. Застосування термінових приписів здійснюється з 2019 року, але є проблеми з їх дотриманням через недостатнє покарання за їх порушення. У свою чергу, постраждалим доводиться докладати багато зусиль для доведення фактів систематичного насильства. Непоодинокі випадки, коли постраждалі класифікуються поліцією як кривдники.

Працівники поліції більше зосереджені на практичному застосуванні положень Стамбульської конвенції, зокрема на розробленні чіткого механізму взаємодії між тими, хто відповідає за протидію насильству. Вони наголошують на важливості впровадження захисних механізмів, які допомагають жертвам насильства, і на необхідності співпраці з релігійними організаціями та іншими громадськими інституціями для ефективного виконання цих положень.

Проблемним полем у реалізації положень Стамбульської конвенції є недостатність злагодженої взаємодії між суб'єктами, відповідальними за протидію насильству — соціальними службами, поліцією, медичними установами. Іноді в їхній спільній діяльності відсутня чітка координація та відповідальність.

Найгірша ситуація існує в сільських громадах. Часто вона залежить від рівня компетентності керівника. Неукомплектованість кадрами — соціальними працівниками — призводить до обмеженості в наданні своєчасної допомоги постраждалим і недосяжності послуг для багатьох вразливих груп. Соціальні працівники відіграють ключову роль у виявленні випадків

насильства та організації підтримки для постраждалих. Відсутність кваліфікованого персоналу ускладнює профілактику таких випадків і посилює соціальну ізоляцію жертв. Розв'язання цієї проблеми потребує залучення додаткових ресурсів, підвищення мотивації працівників і розробки програм професійного навчання.

Для покращення реалізації Стамбульської конвенції у сфері реалізації функцій, які покладаються на Національну поліцію, можна вважати корисним реалізацію таких заходів: підвищувати професійну підготовку через тренінги з гендерних питань, роботи з постраждалими та розвитку емпатії; забезпечувати ефективний захист жертв після звернення, включаючи гарантію анонімності; інтегрувати спеціалізовані служби шляхом створення підрозділів, орієнтованих на підтримку постраждалих від насильства.

Залучення представників релігійних організацій до реалізації Стамбульської конвенції сприяє формуванню суспільної підтримки, розширенню просвітницької діяльності та створенню морально-етичного підґрунтя для протидії насильству. З метою такого залучення варто поглибити просвітницьку роботу з духовенством (у вигляді тренінгів, семінарів з метою поширення ідеї важливості ролі духовенства у захисті осіб, що зазнали насильства, а також акценті на ролі релігії у формуванні суспільної свідомості). Варто також активно залучати релігійних лідерів до поширення інформації про недопустимість насильства та можливості отримання допомоги. Їхні звернення до громади мають значний вплив і можуть сприяти зміні стереотипів. Ще один можливий напрям залучення релігійних організацій — розробка спільних ініціатив (наприклад, створення програм з підтримки жертв насильства у співпраці з державними та громадськими структурами, зокрема, центрів тимчасового прихистку чи консультаційних служб). Варто також звернути увагу на таку форму **підтримки духовного відновлення постраждалих, як забезпечення** духовного супроводу для тих, хто зазнав насильства, у рамках реабілітаційних програм.

Усіма суб'єктами взаємодії має проводитися просвітницька робота серед жінок щодо їхніх прав і можливостей отримання допомоги. Розв'язання цієї проблеми потребує комплексного підходу, що враховує як реформи у правоохоронних органах, так і зміни в суспільному ставленні до проблеми насильства.

Аналіз отриманих результатів, а також ознайомлення з напрацьованими фахівцями із зазначеної проблематики дозволяють окреслити такі напрями подальших досліджень проблеми: аналіз виконання державних і регіональних планів дій щодо запобігання насильству, а також відповідності цих планів міжнародним стандартам; вивчення реального досвіду осіб, які постраждали від насильства, для покращення доступу до допомоги; дослідження ефективності освітніх програм для фахівців, які працюють у сфері протидії насильству; вивчення специфічних викликів, пов'язаних із гендерно зумовленим насильством у контексті війни; дослідження ролі міжнародних організацій, їхньої підтримки та впливу на ефективність імплементації конвенції.

У цілому існує потреба в покращенні імплементації конвенції на державному рівні, розширенні освітніх програм, залученні додаткових кадрів та покращенні матеріального забезпечення для ефективної протидії насильству.

Список використаних джерел

1. Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами (Стамбульська конвенція) від 11.05.2011 р. *Верховна Рада України. Законодавство України*. URL: <https://t.ly/byJ2u>.
2. 17 Цілей сталого розвитку. *Global Compact Network Ukraine*. URL: <https://t.ly/aPKHH>.
3. Корнієнко М. В., Берендеева А. І. Важливість ратифікації Стамбульської конвенції для успішної боротьби з гендерно зумовленим та домашнім насильством в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2021. Том 32 (71), № 6. С. 64–69. <https://doi.org/10.32838/TNU-2707-0581/2021.6/10>.
4. Забезпечення рівних прав і свобод. Щорічна доповідь про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2022 році. *Уповноважений Верховної Ради України з прав людини*. URL: <https://t.ly/6npx>.
5. Тіньовий звіт Асоціації жінок-юристок України «ЮрФем» про виконання Україною Конвенції Ради Європи про запобігання та боротьбу з насильством щодо жінок і домашнім насильством. *Асоціація жінок-юристок України «ЮрФем»*. URL: <https://t.ly/seVDH>.
6. Як розбудова системи реагування на ГЗН впливає на реагування на випадки СНПК: досвід України. 2024. *DCAF — Geneva Centre for Security Sector Governance*. <https://t.ly/ysDoo>.

Надійшла до редакції 08.01.2025
Рекомендовано до друку 12.02.2025

Tetiana MEDINA

(Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University)

Assessment Of The Implementation Of The Provisions Of The Istanbul Convention In Ukraine

The article is devoted to studying the state of implementation of the provisions of the Istanbul Convention in Ukraine, which is an important stage in combating gender-based and domestic violence. The study is based on the materials of focus groups covering key participants in combating violence in the Chernivtsi region. The level of awareness among participants involved in preventing and responding to violence cases including social workers, police officers, representatives of religious communities, and those responsible for the territorial communities was analysed. It was determined that the ratification of the Istanbul Convention contributed to increasing attention to the problem of violence and the development of the appropriate infrastructure to combat fierceness. However, the general level of awareness of participants regarding the standards of the Convention remains low which complicates the effective implementation of its provisions. Numerous problems were identified including a lack of coordination between participants and a low level of trust of victims in the police, a lack of programs for working with perpetrators, a stereotypical perception of the violence in society, staff

shortages and turnover, and low effectiveness of protective orders. To improve the implementation of the Istanbul Convention, it is proposed that additional resources be attracted, employee motivation should be increased, and professional training programs should be developed. An important direction is the involvement of religious organizations in educational work, victim support initiatives, and spiritual guidance which will contribute to strengthening public support and changes in attitudes towards the problem of violence. The article outlines the prospects for further research in the field of analysing the implementation of state and regional action plans. It also studies the experience of victims and the influence of international organizations on the implementation of the Convention. The results can be used to improve mechanisms for combating violence and develop new approaches in social and legal practice.

Keywords: *combating violence, Istanbul Convention, actors of interaction, victims of violence.*